

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

และข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย ผู้วิจัยจะนำมาสรุปและอภิปรายผล รวมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้ ตามลำดับต่อไปนี้

6.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร นำหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยแบบศึกษาเฉพาะกรณี โดยให้การทดลองหนึ่งครั้ง (One-shot case study) มาประยุกต์เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

6.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นระดับชั้นเรียน วิชางานเลือกในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ในพื้นที่อำเภอเขาชะเมา ส่วย และเขมร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอคำปวน P.M. (Puissance measure) ตั้งแต่ 11 ขึ้นไป และนักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรจะเป็นผู้มีความรอบรู้ (Mastery Learner) อย่างน้อยร้อยละ 95 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด

6.3 วิธีดำเนินการวิจัย

6.3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

6.3.2 พัฒนาหลักสูตร

6.3.3 ตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร

6.3.4 นำหลักสูตรไปทดลองใช้

6.3.5 ประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

6.3.6 ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

6.3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ใช้หลักการของการพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ และปัญหาทางการศึกษาวิชาชีพในท้องถิ่น (Saylor J. Galen and William M. Alexander, 1966 ; สัจด์ อุทรานันท์, 2532 ; แก้วตา คณะวรรณ, 2535) และหลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ขึ้นวางแผน (Planning) โดยครูผู้สอนงานอาชีพ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้วิจัย สํารวจสภาพการณ์ปัญหา และวางแผนร่วมกัน (Kemmiss & Mc Taggart อ้างถึงใน ยาวาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

6.3.2 พัฒนาหลักสูตร ใช้หลักการของการพัฒนาหลักสูตร โดยเลือกเนื้อหา ศึกษาเอกสารต่าง ๆ กำหนดจุดหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม สาระความรู้ เลือก และสร้างสื่อการเรียนการสอน กำหนดกิจกรรม จัดทำเครื่องมือ เอกสารประกอบหลักสูตร สร้างเครื่องมือประเมินหลักสูตรแบบต่าง ๆ ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรตามวิธี P.M. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน แบบวัดคุณลักษณะในการทำงาน คำถามปลายเปิดสำหรับประเมินผลการใช้หลักสูตร (แก้วตา คณะวรรณ, 2535) อยู่ในขั้นวางแผน (Planning) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmiss & Mc Taggart อ้างถึงใน ยาวาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

6.3.3 ตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร ใช้หลักการของการพัฒนาหลักสูตร และยังอยู่ในขั้นวางแผน (Planning) ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือ เสนอโครงร่างหลักสูตรต่อผู้เชี่ยวชาญ ประเมินตามวิธี P.M. เพื่อตรวจสอบคุณภาพ ก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้ (แก้วตา คณะวรรณ, 2535) การวิเคราะห์ความแม่นยำเชิงเนื้อหา ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2527)

6.3.4 นำหลักสูตรไปทดลองใช้ ใช้หลักการของการพัฒนาหลักสูตร คือ ใช้หลักสูตรกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียน โดยไม่มีการควบคุมตัวแปร (แก้วตา คณะวรรณ, 2535) ซึ่งใช้แบบแผนในการวิจัย แบบศึกษาเฉพาะกรณี โดยให้การทดลองหนึ่งครั้ง (one-shot case study) (จริยา เสกบุตร, 2526 ; Louise H.Kidder, Charles M.Judd and Eliot R. Smith, 1986) ใช้หลักการปฏิบัติการ (Acting) และสังเกตการณ์ (Observing) ขณะดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนที่วางไว้ ตามวิธีดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Kemmiss & Mc Taggart อ้างถึงใน ยาวาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

โดยการรับฟังข้อมูลย้อนกลับ (Reflecting) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอนงานอาชีพ และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งการบันทึกข้อมูลจากผลของการนำหลักสูตรไปใช้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การถ่ายภาพ

6.3.5 ประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ใช้หลักการของการพัฒนาหลักสูตร คือ ทดสอบนักเรียนโดยใช้แบบวัดต่าง ๆ เก็บข้อมูลจากนักเรียน ครูผู้สอนงานอาชีพ และผู้ปกครองนักเรียน โดยการสัมภาษณ์ ใช้คำถามปลายเปิด การถ่ายภาพ และเป็นการรับข้อมูลย้อนกลับ (Reflecting) จากการทดลองใช้หลักสูตร

6.3.6 ปรับปรุงหลักสูตรใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในขั้นการประเมินตรวจสอบ (Replanning) โดยการนำข้อมูล จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร มาเป็นข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงหลักสูตร จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (Kemmiss & Mc Taggart อ้างถึงใน ยาวใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

6.4 สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

6.4.1 ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตร โดยการประชุมปรึกษา และการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับผู้เรียน มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทุกฝ่ายสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ซึ่งเนื่องมาจากหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพท้องถิ่น และการดำรงชีวิตในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น อันเป็นจุดหมายของหลักสูตร

6.4.2 ผลการประเมินหลักสูตรโดยวิธี P.M. ปรากฏว่าทุกหลักสูตรที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีค่า P.M. สูงกว่า 11 ซึ่งสรุปได้ว่าหลักสูตรย่อยทั้ง 7 หลักสูตร มีคุณค่าสูง ทั้งนี้เป็นผลมาจาก ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่มุ่งให้นักเรียนได้ใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ในขั้นสูง เช่น การสาธิต การจำแนก การอธิบาย รวมทั้งขั้นของการเรียนรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ โดยมากเป็นขั้นที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถในระดับสูง เช่น การเรียนรู้ทักษะ ความคิดรวบยอด การแก้ปัญหา ผลการประเมินหลักสูตรในขั้นนี้จึงมีค่า P.M. สูง

6.4.3 ผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน และมีค่าความสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านทักษะการปฏิบัติงาน

และด้านคุณลักษณะในการทำงาน ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ เป็นร้อยละ 100 ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรการทำงานไปจากบลาร์ว หลักสูตรการหาที่แขวนกระถางโดยวิธีมัดปม หลักสูตรการเผาถ่านจากขี้ข้าวโพด และหลักสูตรการทำข้าวเกรียบปากทอง ส่วนหลักสูตรการขยายพันธุ์พืช หลักสูตรการทำหมทองม้วนจากข้าวโพด และหลักสูตรการจักสานใบตาล ใบลาน มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ ตั้งแต่ร้อยละ 78 - 96 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด จำนวนผู้ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ ในบางหลักสูตรต่ำกว่าวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่ไม่มากนัก เนื่องมาจากอุปสรรค และข้อจำกัดในเรื่องของเวลาเรียน พฤติกรรมการหนีเรียน และความไม่สนใจเรียนของนักเรียนบางคน ทำให้ค่าความสัมฤทธิ์ไม่ผ่านเกณฑ์

6.4.4 การประเมินผล การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการวิจัย คือ นักเรียน ครูผู้สอนงานอาชีพ และผู้ปกครองนักเรียน พบว่าทุกฝ่ายมีความพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากทุกหลักสูตรมีความสอดคล้อง และเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน

จากสรุปผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า สิ่งที่ได้วิจัยค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย นักเรียนส่วนใหญ่บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักปรัชญาทางการศึกษาลัทธิพัฒนาการนิยมที่ว่า หากนักเรียนได้เรียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และความเป็นอยู่จริง เขาก็จะเห็นความสำคัญ และตั้งใจเรียน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี, 2530) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิจัยหลายคน เช่น งานวิจัยพัฒนาหลักสูตรของจิตรลดา สุวดีกุล (2532); นิภาพร ต่ายทอง (2533); สมจิตร จันทรฉาย (2533) และ รัตนะ บัวสนธ์ (2535) ซึ่งค้นพบว่าการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะเนื้อหาหอย โดยใช้น้ำที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจเรียน มีผลสัมฤทธิ์สูง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ครูผู้สอนมีความพอใจ ผู้ปกครองมีความพอใจ และให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม

6.5 ข้อเสนอแนะ

6.5.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

6.5.1.1 จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่าเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น

พัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใช้ สำหรับท้องถิ่นของตน เมื่อพิจารณาในระดับของการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าเป็นไปได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานทางราชการ ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแม่บท โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาภาคบังคับ มีการทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จัดอันดับคุณภาพระดับจังหวัดและประเทศทุกปีการศึกษา ซึ่งเท่ากับว่าเป็นนโยบายหลักที่โรงเรียน จะต้องเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแม่บทเป็นหลัก ครูส่วนใหญ่จึงไม่อาจจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นได้มากตามที่ต้องการ ดังนั้น หากกระทรวงศึกษาธิการต้องการสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น ก็ควรจะทบทวนนโยบายการประเมินคุณภาพระดับจังหวัดและประเทศว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

6.5.1.2 ครูที่ต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อใช้ในระดับชั้นเรียนต้องการความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรให้ได้รับการยอมรับ และนำไปสู่การเผยแพร่ในระดับที่กว้างออกไป ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ครูสามารถสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ให้ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการและหน่วยงานต้นสังกัด

6.5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

6.5.2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในเนื้อหาอื่น ๆ ต่อไป เช่น ในด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น วรรณคดีท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น รวมทั้งการวิจัยในลักษณะนี้ จะทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ทั้งจากผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

6.5.2.2 ควรมีการศึกษารายกรณีเกี่ยวกับสถานศึกษา ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและสภาพของผู้เรียน ที่มีคุณลักษณะเฉพาะตัว เช่น โรงเรียนเด็กชาวเขา เด็กใช้ภาษาถิ่น เด็กสลัม เด็กเร่ร่อน เป็นต้น เพื่อให้ทราบแนวทางที่จะทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นประสบความสำเร็จ

6.5.2.3 ควรมีการศึกษา สืบหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในโอกาสต่อไป